

EL MATRIMONI BEAT DE CÈLIA GUÉRIN I LLUÍS MARTIN

Cèlia i Lluís Martin, costurera i relloger de professió respectivament, són pares d'una família nombrosa, com era bastant comú en les famílies de la seva condició i en ple segle XIX. Visqueren uns anys especialment virulents a França. Ambdós venien de famílies en les quals la carrera militar dels seus avantpassats, més propers o més llunyans, havia deixat els estigmes de les absències perllongades, dels canvis sovintejats d'emplaçament i d'una educació rígida. Una de les seves filles, Teresa Martin, esdevindrà, als inicis del segle XX, una de les persones més conegudes i venerades en el món cristià amb el nom de santa Teresa de l'Infant Jesús, també coneguda com santa Teresa de Lisieux.

El protagonisme, no buscat ni desitjat, de la seva filla petita Thérèse, ha fet que, per a la majoria de creients, durant molt de temps fossin coneguts només com els pares d'aquesta gran dona, que morí als vint-i-quatre anys, sorprenué escallant els cims més alts de la santedat i de l'espiritualitat fins al punt que ja a l'any 1932 es presentés al papa Pius XI la petició formal per a ser declarada doctora de l'Església. El Papa desestimà aquesta petició pel fet que era una dona: "obstat sexus". Caldrà esperar fins al 1997, any en què el Papa Joan Pau II la proclamarà doctora de l'Església.

El treball que la universalitat de la fama de Teresina donava a la comunitat de les carmelites descalces de Lisieux,

amb l'enorme fluir de cartes referint les gràcies obtingudes per la petita Thérèse, obligava a deixar per més endavant el que ja era un clam al carrer: Cèlia i Lluís Martin no eren unes persones santes pel fet que fossin pares d'una santa, "la santa més gran dels temps moderns" en paraules de sant Pius X.

Cèlia Guérin i Lluís Martin vivien l'anhel de la santedat evangèlica abans d'engendrar els seus fills. La seves vides anaven per camins paral·lels però seguien una mateixa crida: volien servir amb alegria i llibertat d'esperit Déu i els altres, dedicada, ella, als joves i infants a les salesianes i ell, en la serenor del monestir en el gran Sant Bernat dels Alps suïssos. Un dia, però, coincidiren tots dos sobre el pont de Sant Blai a Alençon, i entre ambdós nasqué l'interès de l'un per l'altre. Fou com una empatia que atreu amb projectes de vida semblant. Nou fills tingué el matrimoni Martin-Guérin, set noies i dos nois. Alguns moriren molt petits. El recorregut de les seves vides, abans de formar parella, feia imprevisible el que fou després el seu destí.

Quan s'anuncià la beatificació de Cèlia Guérin y Lluís Martin (2008) com a matrimoni cristià, esposos i pares exemplars, l'equip que habitualment treballem a l'únic santuari que la seva filla petita, santa Teresa de l'Infant Jesús, té en tot l'Estat espanyol, ens animàrem a no perdre l'ocasió d'assistir a la seva beatificació. Fou una experiència altament gratificant. Veiérem reunits a Lisieux el tarannà d'una gent que ens semblava ja desapareguda del nostre món. Gent molt jove, matrimonis joves amb els seus fills petits. Els seus vestits senzills, la joia serena d'estar vivint una festa molt seva, un esclat de vida, alegria, senzillesa... Era un espectacle únic que transportava llibertat, respecte i amor, en el sentit en què la mateixa Teresina, la filla dels Martin, havia definit la caritat perfecta.

Tres mesos més tard (gener 2009), el santuari de Santa Teresina de Lleida va ser escollit com una de les etapes d'un recorregut excepcional de les relíquies dels nous beats, els seus pares. Com a responsable del santuari, vaig entendre que aquella estada no prevista, i que la comunitat carmelitana del santuari acollia com una gràcia extraordinària, era també una crida a revifar el foc de l'esperit en les famílies cristianes de Lleida i una premonició que el santuari seria

un dia temple de la família cristiana on Cèlia, Lluís i la seva filla Teresa es convertirien en els referents de la unitat familiar, on les famílies se sentirien compreses i acollides. Una casa pairal on poder carregar bateries per a no defallir en la dura lluita de cada dia.

El que amb la complicitat de la Delegació Diocesana de la Família vàrem organitzar va ser un corollari excepcional als actes religiosos que tingueren lloc, on els fidels de la parròquia, la gent gran, els religiosos i religioses, i d'altres, tingueren l'oportunitat d'agrair el do de la vida, l'amor i el matrimoni, i la gràcia d'aquesta filla tan estimada per nosaltres, així com l'ajuda a viure les dificultats de la vida amb esperança i confiança, o l'ocasió de donar gràcies pel do dels nostres pares.

Les magnífiques ponències que tingueren lloc als locals del santuari en dues taules rodones, i que els presents sempre recordarem, són la major part del que aquestes pàgines proposen amb el desig de compartir amb tothom una feliç experiència.

Finalment, des del santuari, volem expressar el nostre agraïment a la Universitat de Lleida, i en especial al seu rector, el Dr. Joan Viñas Salas, i a la Dra. Maria Àngels Santa Bañeres, directora de la col·lecció El Fil d'Ariadna d'aquesta universitat, per l'acollida i l'interès que han mostrat en la publicació d'aquest material.

En la vida convé trobar, de tant en tant, persones excepcionals que, com el matrimoni Martin-Guérin, aportin, com un far, la seva llum a les nostres vides, i que la seva espiritualitat matrimonial i familiar sigui, enmig d'un llarg camí, una font d'aigua fresca.

P. Josep CASTELLÀ SARRIERA, o.c.d.

Prior del santuari de Santa Teresina
del Nen Jesús de Lleida

ELS MARTIN, UN MATRIMONI PER AVUI

Entre els dies 16 i 28 de gener de 2009, les relíquies dels beats Lluís Martin i Cèlia Guérin van visitar Lleida. Aquests dos beats són els pares de santa Teresina del Nen Jesús i es dóna la circumstància que són els segons que han estat beatificats conjuntament com a matrimoni, per tal que puguin ser un exemple a seguir per les famílies. Amb motiu de la seva estada a Lleida, concretament al santuari de Santa Teresina del Nen Jesús, es van organitzar una sèrie d'actes entre els quals hi havia dues taules rodones, l'una per situar l'entorn històric, cultural i familiar; l'altra per concretar la vida del matrimoni Martin-Guérin i la seva família.

El 19 d'octubre de 2008, a la ciutat de Lisieux, van ser beatificats Louis Martin i Zélie Guérin. Eren matrimoni i l'Església els va voler beatificar com a tals, no com a persones individuals tot i ser esposos, com ha succeït moltes vegades, sinó com a matrimoni per tal que siguin model a les famílies i els esposos creients.

Les relíquies procedien d'Itàlia, i venien a estar-se uns dies a Lleida abans de tornar a Lisieux. En conèixer la notícia de la visita de les relíquies, de seguit es va veure l'oportunitat d'aprofitar l'esdeveniment per aprofundir en l'experiència matrimonial i copsar els trets fonamentals en els quals el matrimoni Martin ens podia ajudar a seguir el Crist. Així doncs, en una col·laboració molt estreta entre el santuari i

la Delegació Diocesana de Família i Vida es va pensar que s'havien de preparar alguns actes per tal que la figura i la vida del matrimoni Martin-Guérin pogués ésser més coneguda, així com les circumstàncies en les que van viure, de manera que, coneixent l'entorn, la història, els costums... ens fos més fàcil copsar la realitat de la seva vida i l'abast que va tenir en ells la vivència de Déu i el desig de seguir Jesús.

La beatificació és el moment en què l'Església manifesta la certesa que el beatificat és amb Déu i el fica com a model a la comunitat que peregrina encara a la terra. Feia cent anys que es va iniciar aquest procés de beatificació. Calia un miracle que es va produir en la persona de l'infant Pietro Schiliro, de Monza (prop de Milà), nascut el 2002 amb una afecció pulmonar congènita de la que miraculosament es va curar després que els seus pares preguessin Déu amb la intercessió del matrimoni Martin-Guérin.

És aquest un fet que passa per segona vegada: un matrimoni és beatificat com a tal (proposat per ser model com a matrimoni). Abans ho va ser el matrimoni de Luigi Beltrami Quatrocchi i Maria Corsini (2001). Tots dos tindran la seva festa i seran recordats en la litúrgia, no el dia de la seva mort (com habitualment es fa perquè és el dia del naixement a la vida eterna), sinó el dia del seu matrimoni, mostrant, així, el desig de l'Església de senyalar la importància de la unió matrimonial com a camí de santificació i font d'elevació de la societat per ser sagrament de l'Amor que és Déu i de l'amor que ell ens té.

L'Església desitja remarcar la importància de la unió matrimonial com a camí de santificació i font d'elevació de la societat. Tot i que els Martin van viure en un període històric concret, molt diferent del nostre, la seva experiència ens serveix com a exemple en molts aspectes i ens és molt útil. Ens ensenyen a respondre a les paraules de Jesús: "Vosaltres, busqueu primer el Regne de Déu i fer el que ell vol, i tot això us ho donarà de més a més" (Mt 6, 33). Certament van conèixer la felicitat d'un amor cristià esponsal i familiar generós i profund, i experimentaren la fortalesa necessària per afrontar tots els sacrificis (la pèrdua de quatre fills, les dificultats i exigències de la feina necessària per sostenir la família, les malalties, la viduïtat, la demència en la senec-

tut...). En ells sempre va prevaldre l'amor, l'esperança i la fe, vivint-la en la gratitud entre ells i vers Déu.

És així com, després d'adaptar els elements circumstancials a les característiques concretes de la nostra societat i, encara més, a aquells que a cadascú li toca viure, el Louis i la Zélie esdevenen model de com fer el camí. El que ens importa és la seva actitud, el fons amb el qual se situaven davant de fets concrets, la confiança total amb la qual s'abandonaven a Déu, el desig de fer la seva voluntat i esdevenir elements, eines, del seu amor, la radicalitat de la seva fidelitat que els portava a assumir les contrarietats, fins i tot aquelles que havien estat provocades per la seva naturalesa humana, tenint la voluntat d'aixecar-se i trobant sempre la manera de refer el camí.

Louis i Zélie van educar amb un profund sentit cristià els seus fills. Els van ensenyar a pregar, els van estimular en l'amor a l'eucaristia, els van ensenyar a tractar els pobres com a iguals, trobaven temps i humor per dedicar-los-hi estones i jugaven (fins i tot el pare, tret no gaire habitual en aquella època) amb ells. Ens serveixen com a exemple de com es poden conciliar les exigències de la feina amb les de la família, i com trobar en la vida espiritual l'alè per superar tots els obstacles. Són un far d'acceptació de la voluntat de Déu i de donació. Estaven convençuts que l'important de la vida era arribar a la santificació, tot l'altre era circumstancial.

A més a més, el matrimoni Martin ens mostra com la família no és un àmbit tancat en si mateix, sinó un cau d'amor que genera vida i ha d'estar obert als altres. A tots els que els envoltaven els van saber acollir i atendre sol·lícitament en allò que necessitaven (des de les treballadores de la llar i les del punt d'Alençon, als familiars, pobres de la ciutat,... fins i tot, amb compassió, als necessitats d'atenció per la crueltat de les batalles en els temps de la guerra francoalemanya quan aquesta es va desenvolupar prop de casa seva).

Realment són un model de com viure la vida matrimonial i familiar com una font d'alegria i un camí per santificar-se santificant des de l'amor.

En el cas dels pares de santa Teresina s'ha de tenir molt clar que han estat declarats beats, no pel fet de ser pares

d'una santa tan excepcional com ho és ella, sinó per ells mateixos i les seves pròpies virtuts heroïques en seguir Jesús, les quals van manifestar a la vida quotidiana com a esposos i com a pares. La beatificació dels esposos Martin-Guérin posa de manifest la importància que té l'ambient familiar i la concreta educació donada en la formació dels fills: educació integral, amarada per l'amor, construïda en la vida de fe, transmesa per la paraula, però més amb la vivència quotidiana i l'exemple i testimoni de la vida dels pares i del que suposa el clima de calidesa i estima de l'entorn familiar.

Pius XI va dir que santa Teresina era la santa més gran dels temps moderns; això, sens dubte, en bona part tenia el seu origen en els pares tan extraordinaris que va tenir. Ella, santa Tereseta del Nen Jesús, va dir: "Déu em va donar un pare i una mare més dignes del cel que de la terra."

Mons. Francisco Gil Hellín, arquebisbe de Burgos, va escriure el diumenge següent al de la beatificació dels Martin:

No debería ser noticia, pero lo es. Un matrimonio francés, más en concreto, el de los padres de santa Teresita del Niño Jesús, ha sido beatificado el domingo pasado en Lisieux. Para mí ha sido una gran alegría por varios motivos. En primer lugar, porque creo que debería haber un número mucho mayor de santos que fueran esposos y padres. En segundo lugar, porque, como ha recordado el concilio Vaticano II, el matrimonio es una verdadera vocación. Y, por último, porque durante muchos años he trabajado intensamente en la promoción y protección de la familia. Si a esto añadimos que la beatificación llega cuando en la sociedad impera el divorcio exprés y los niños son considerados tantas veces como intrusos, la alegría aún es mayor. (...) Estoy seguro de que hoy existen muchos matrimonios de este estilo. No hacen ruido, como tampoco lo hace un bosque que crece. Son mucho más mediáticos los escandalosos, pero el mundo no irá a mejor con estos últimos. En cambio, nuestro tiempo necesita modelos como el matrimonio ahora beatificado.¹

1. GIL HELLÍN, Francisco, "Un matrimonio a los altares", *El correo de Burgos*, núm. 3410 de 26 d'octubre de 2008. També es pot consultar a: <www.archiburgos.org/arzobispo/mensajes/default.htm>.

El dia de la beatificació es van donar una sèrie de coincidències curioses: es complien deu anys de la declaració de santa Teresina com a doctora de l'Església i era el Diu-menge Mundial de les Missions (el DOMUND) de les quals ella és patrona. L'any de la beatificació se celebraven els cent cinquanta anys del casament del matrimoni Martin. Aquell cap de setmana en el qual es van poder venerar a Lleida les relíquies dels beats Louis i Zélie i es van realitzar aquelles taules rodones, s'estava celebrant la VI Trobada Mundial de les Famílies a Mèxic, amb el lema *La família, formadora en els valors humans i cristians*. Tot plegat ens parla no de banals coincidències, sinó de la mà de Déu, que ens va mostrant com des de la saviesa senzilla de les famílies s'ha de regenerar el món, i quina és la seva transcendència.

Per conèixer millor la situació concreta dels fets i de la quotidianitat d'aquella família, es va confeccionar un guió que es va desenvolupar durant aquells dos dies. Començant el divendres, 16 de gener, com a preparació i introducció per tal de saber més profundament el que podria constituir part de la història, abans que arribessin les relíquies l'endemà. La primera taula rodona va tenir el títol i les participacions que es detallen:

En Aquell Temps... els Martin (Ressenya Històrica) (20 h)

- “Introducció al seu temps” (Manuel Lladonosa)
- “Costums de la vida quotidiana i domèstica des de la literatura” (M. Carme Figuerola)
- “Les seves famílies i la seva història” (P. Gabriel Isal)

Després, el dissabte, 17 de gener de 2009, una vegada rebudes i acollides les relíquies (17 h) i d'haver fet una estona de pregària, es tractà d'aprofundir i conèixer més bé aspectes concrets de les seves vides. Per aquest motiu es va pensar la realització d'una taula rodona dedicada a:

Les Concrecions Cristianes en la Vida del Matrimoni Martin (17 h 30 mm) (Cal dir que aquesta taula rodona es va realitzar presidida per les relíquies dels Beats Louis i Zélie, esposos, situades davant la taula dels oradors.)

- “La vida de matrimoni i de família en els Martin” (Montse Esquerda)

- “L’acceptació de la vida i del sofriment a casa dels Martin” (Ramon Reig)
- “L’harmonització de la vida laboral i la vida de família” (Xavier Terrado)

En acabar, a l’eucaristia que se celebrà el diumenge, dia 18, a la Catedral, l’homilia del bisbe de Lleida, Joan Piris Frígola, va tractar el tema de la vivència de l’espiritualitat de la família, tot fent referència a la família Martin-Guérin. Posteriorment va fer un escrit, que titulà *La família, qüestió oberta*.

Per poder desenvolupar tots aquests punts de reflexió es va demanar que participessin a les taules rodones al Dr. Manuel Lladonosa, la Dra. Carmen Figuerola, el P. Gabriel Isal, la Dra. Montserrat Esquerda, el Sr. Ramon Reig i el Dr. Javier Terrado. Ells ens van ajudar a comprendre millor com era aquell temps i en què radicava l’heroisme del matrimoni Martin.

Aquestes aportacions, curtes per la limitació lògica que imposa el desenvolupament d’una taula rodona, són el fil conductor d’aquesta publicació. A més a més, per tal de poder definir encara una mica més la situació que visqueren els membres d’aquella família, i mirant de veure com proposar a les famílies actuals un model a seguir, s’ha demanat al Dr. Joan Viñas, a Mns. Guy Gaucher, al Dr. Ramon Prat, i al matrimoni Salinas-Roca, la seva col·laboració per tal d’aportar aspectes i reflexions que precisin la pinzellada que n’és aquesta obra.

- El Dr. Manuel Lladonosa és professor d’història contemporània a la Universitat de Lleida, persona estretament relacionada amb la nostra societat (va ser fundador i president de l’Ateneu Popular de Ponent) i profund cristià. És membre de la Comissió Tècnica de l’IREL i autor de nombrosos llibres. Amb les seves paraules ens respondrà a la pregunta: què passava a França en el segle XIX, com era la societat francesa?
- La Dra. Carme Figuerola és doctora en filologia francesa, s’ha dedicat a la investigació i és professora titular de la Facultat de Lletres de la Universitat de Lleida. És vicerec-tora de Relacions Internacionals i Cooperació. Ha publicat

nombrosos llibres i és membre de diverses associacions professionals estudioses del món sociocultural francès i la seva relació amb les nostres llengües i cultura. Amb les seves paraules ens respondrà a la següent qüestió: com vivien els francesos a mitjan segle XIX; des de la literatura, quins costums podem trobar en aquella societat?

- El P. Gabriel Isal és estudiós al Centre Internacional d'Espiritualitat Carmelità, ha aprofundit i és un expert en santa Teresina i els seus pares; és un gran coneixedor d'aquella parella des de l'estudi de la correspondència del matrimoni. Actualment viu al convent carmelita de Palma de Mallorca. Ell ens respondrà a la qüestió: com eren els Martin-Guérin?
- La Dra. Montserrat Esquerda és doctora en medicina, pediatra i psicòloga; també és professora de bioètica de la Facultat de Medicina de la Universitat de Lleida i professora de l'Institut de Ciències Religioses, IREL, de Lleida i Delegada Diocesana de Pastoral de la Salut. Ens ajudarà a copsar l'abast d'una vida de família en l'entorn de l'amor, la vida de matrimoni com a resposta a la crida, l'acceptació i l'educació dels fills... partint de la realitat dels Martin.
- El Sr. Ramon Reig és arquitecte, llicenciat en història de l'art, i diplomad en ciències religioses. És el president de l'Hospitalitat de Lourdes de Lleida. Ens ajudarà a copsar l'acceptació de la malaltia, el dolor i el sofriment de Louis i Zélie.
- El Dr. Javier Terrado és professor de llengua espanyola a la Facultat de Lletres de la Universitat de Lleida. Ens portarà a descobrir com Zélie i Louis van saber harmonitzar la vida familiar i la laboral.
- El Dr. Joan Viñas és doctor en medicina i cirurgia de l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova de Lleida. Actualment és rector de la Universitat de Lleida. L'aportació que presenta és un estudi sobre el procés de la malaltia i de la mort de Cèlia Guérin.
- Mons. Guy Gaucher és bisbe auxiliar emèrit de Bayeux i Lisieux; col·laborador de la Nova Edició del Centenari dels escrits de Teresa de Lisieux; autor d'*Histoire d'une*

vie (Història d'una vida), traduïda a vint-i-una llengües. El seu darrer llibre publicat és *Je voudrais parcourir la terre (Voldria recórrer la terra)*, Cerf, 2000. Té una *Biografia teresiana* completa per publicar. La seva aportació és una reflexió sobre la presència de l'amor a la família Martin.

- El Dr. Ramon Prat, doctor en teologia, vicari general de la diòcesi de Lleida, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya i director de l'Institut d'Estudis Religiosos, IREL, de Lleida. La seva aportació presenta el model de família cristià, en el qual veu una mena de profecia pel món actual.
- El matrimoni Salinas-Roca està format per Blanca Roca (infermera i professora associada d'infermeria comunitària, de la UdL), i Juan Luis Salinas (mestre i pedagog terapeuta), tots dos són els delegats diocesans de Família i Vida del bisbat de Lleida. La seva aportació planteja la qüestió de la transmissió de la fe en la família, reflexions que il·lustra amb petits detalls de la família dels Martin-Guérin.

En acabada la taula rodona es recull l'escrit que redactà el bisbe de Lleida, Mons. Joan Piris Frígola, on es transcriuen les idees de l'homilia que va fer en l'eucaristia que es va celebrar com a acte central de la visita de les relíquies del matrimoni Martin-Guérin a Lleida, el dia 18 de gener de 2009.

Agraïm les aportacions de tots ells a aquest estudi sobre l'amor dins la vida dels Martin.

Juan Luis SALINAS SÁNCHEZ

I
EL CONTEXT

EL SEGLE DELS MARTIN-GUÉRIN INTRODUCCIÓ AL SEU TEMPS

MANUEL LLADONOSA I VALL-LLEBRERA
Professor de la Universitat de Lleida

El segle en el qual van viure els pares de santa Teresa de l'Infant Jesús és el segle XIX a França. El pare, Louis Martin, va viure entre 1823 i 1894, i la mare, Zélie Guérin, entre 1831 i 1877. La mateixa Teresa, a causa dels pocs anys que va viure, va desplegar la seva vida al segle XIX, si bé en el seu terç final (1873-1897).

Vivien a Alençon, abans que es traslladessin a Lisieux després de la mort de la mare. Louis Martin era d'una família de tradició militar, si bé ell féu de rellotger. La de Cèlia també comptava amb presència de militars. Tots dos havien intentat d'entrar a la vida religiosa abans de conèixer-se. Cèlia dirigia un taller que elaborava puntes d'Alençon. El matrimoni tingué nou fills, dels quals quatre moriren de petits i els qui sobrevisqueren, cinc noies, esdevingueren religioses. Tot això ja ens indica molt. Orígens militars i camperols, classe mitjana, fortíssima vivència religiosa. Ens trobem al cor del món catòlic francès.

També ens pot sobtar la dedicació professional de la mare, perquè tenim una imatge tòpica de la família del segle XIX. Imatge equivocada en alguns casos. De fet, la presència femenina era una realitat en el treball, al segle XIX i a l'antic règim. El món camperol era format per una unitat domèstica en la qual tothom treballava.

El taller de la mare, igualment, l'hem de situar en el sector del gènere de punt, que tenia uns trets bàsicament femenins. Ens trobem a Alençon, al sud de la Baixa Normandia, capital del departament d'Orne, famosa, precisament, per la indústria de puntes i randes d'Alençon, producte de luxe que adquiria l'aristocràcia. La iniciativa femenina apareix en la formació d'aquesta indústria o confecció, des dels seus orígens els darrers anys del segle XV i en els seus anys de màxima esplendor. Les puntaires d'Alençon esdevingueren famoses.

Certament, ja ho precisaré després, la tendència burgesa era apartar la dona del treball, a imitació de l'aristocràcia. En tot cas a Alençon la realitat dels tallers de puntaires era una tradició. Destaca, això no obstant, que el paper de la mare Martin fos decisiu en el manteniment de la família.

Les puntes d'Alençon varen sofrir la Revolució Francesa, però Napoleó les va protegir i, a mitjan segle XIX, estaven en un bon moment. A finals de segle, el canvi de la moda posaria dificultats, si bé en el segle XX acabarà conformant una tradició que ha persistit.

Si seguim amb les dades biogràfiques mínimes del matrimoni, hi ha un segon element que destaca: mare i pare donen un clima, una experiència i una formació, especialment religiosa, a les seves filles, fins al punt que creen un ambient que farà que les cinc entrin en un convent en lloc de treballar en el mateix gènere de punt o, sobretot, de cercar bons matrimonis, atès que es tractava d'una família de petita burgesia benestant.

L'altre element biogràfic, el de la mort dels infants al poc de néixer, era habitual al segle XIX. Aquest fet també configurava una realitat emocional diferent de la nostra.

Els escrits autobiogràfics de santa Teresa ens mostren, a més a més, que en la família hi havia un clima d'afectivitat notable, que també és destacable per l'època. Hi surt amb relleu el paper del pare, sobretot després de la mort de la mare. Això és un fet significatiu: l'afectivitat paterna, especialment envers la filla petita, Teresa. I el papers de les germanes grans envers les petites; això sí que forma part del que succeïa en aquestes situacions. En el cas de Teresa, la Paulina. Hi ha un detall en els escrits de Teresa de Lisieux que m'agradaria de

fer notar: els infants són presents a l'extremunció i el pare li fa fer un petó al front a la mare ja morta. Això també era un fet habitual, com entre nosaltres fins a mitjan segle XX.

Hi ha un altre detall en els manuscrits de Teresa, quan parla de la festa familiar de distribució de premis que llegia el pare. En broma l'anomenaven "rei de França i Navarra". Estem a la Tercera República, però el partit monàrquic havia estat fort. Aquí ens trobem amb un signe que la broma reflectia que el pare era monàrquic. Com bona part dels catòlics francesos. En un altre moment, quan parla d'un diari, parla de *La Croix*, diari catòlic de la mateixa orientació.

Un altre fet d'aquest marc. El pelegrinatge a Roma (quan era papa Lleó XIII), organitzat per la diòcesi de Coutances, en el qual hi figura Teresa. Hi participaven cent noranta-cinc persones, de les quals seixanta-tres eren eclesiàstiques i la majoria de les restants eren de la noblesa de Normandia.¹

Aquests elements ens mostren algunes pistes per al context històric. Quan Louis Martin neix, el 1823, França està en plena restauració monàrquica i catòlica després de la crisi revolucionària de 1789-1799 i l'etapa napoleònica. Ara bé, hem de partir precisament de l'esclat revolucionari de 1789 per entendre la història francesa i, fins i tot, europea. Sobretot per entendre la situació dels catòlics francesos, italians i espanyols al llarg del segle.

La Revolució Francesa i la irrupció de la modernitat

És indubtable que la Revolució Francesa (1789-1799) és un fenomen fundacional del món contemporani i decisiu en la projecció de la modernitat sobre la societat. En termes generals la Revolució va significar la confrontació de la societat civil amb l'absolutisme i el feudalisme polítics, la proclamació dels drets de la persona humana i el naixement de la democràcia contemporània, si bé hauria de compartir aquesta gènesi amb la formació de la nova república dels Estats Units. Al seu costat, es desplegava una altra revolució, la industrial i, en conjunt, una revolució en les condicions materials, en la ciència, la tècnica, l'educació i la cultura

1. LISIEUX, Teresa, *Manuscrits autobiogràfics*, Barcelona, Proa, p. 157, nota 155.

que anirien mostrant els seus efectes al llarg dels segles XIX i XX. "Som en un segle d'invents", escriu en un dels seus manuscrits Teresa de Lisieux. En un altre moment compara la seva via amb la rapidesa de l'ascensor, recent inventat.

La revolució va fer néixer una nova França, però també la va dividir, primer entre monàrquics liberals i monàrquics tradicionals, després entre liberals i republicans. Revolucionaris i contrarevolucionaris, progressistes i conservadors, innovació i tradició, sobretot en els àmbits ideològic i polític. La derrota de Napoleó a Waterloo el 1815 va significar el restabliment de la monarquia francesa, però el 1830, una nova revolució canviava el signe de la monarquia: ara era la monarquia constitucional de Lluís Felip d'Orleans. El 1848, tanmateix, una nova revolució feia venir una república democràtica. El procés acabava amb un altre Napoleó al davant de l'Estat, Napoleó III. El segon imperi napoleònic fou un règim de compromís i una dictadura alhora, però la derrota francesa davant de Prússia el 1870-1871 donava l'oportunitat a un nou canvi, la Comuna de París, i la proclamació, progressivament, de la Tercera República Francesa.

Aquests no eren canvis des de dalt, eren processos promoguts per importants moviments socials de base i fortes resistències, també, de base. El que destaca aquí es la creació d'uns mons antagònics amb la seva cultura: els catòlics i els liberals, i, després, els catòlics i els republicans; més tard s'hi afegiran els socialistes. En aquesta història els catòlics se situaran a la banda dels monàrquics i de les classes socials que li prestaven suport, l'aristocràcia, bona part de la pagesia i una part de la burgesia espantada davant la revolució que prenia colors vermells, de canvi social. Aquest context engloba el segle dels Martin. I com hem vist, els pares se situen clarament en l'univers catòlic i hem suggerit que, també, en el monàrquic.

Això es pot comprendre perquè l'experiència de la Revolució Francesa i de les revolucions successives fou traumàtica per al catolicisme, com ho fou a Espanya el liberalisme de la desamortització i exclaustració del segle XIX o la guerra civil de 1936-1939.